

KUVATERNER YAŞLI GÖLPAZARI ÇEK-AYIR HAVZASI'NIN JEOLOJİK EVRİMİ

Esra Önde¹, Gürol Seyitoğlu², Nizamettin Kazancı³

¹ Aksaray Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi,
Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 68100, Aksaray

² Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü,
Tektonik Araştırma Grubu, 06100, Tandoğan, Ankara

³ Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü,
06100, Tandoğan, Ankara
(eonde@aksaray.edu.tr)

ÖZ

Gölpazarı Havzası, Türkiye'nin kuzeybatısında, Kuzey Anadolu Fay Zonu üzerinde bulunan, ideal geometrik özelliklerine rağmen literatürde iyi tanıtılmamış bir çek-ayır havzadır. Tabanı 500 m kotunda bulunan havza DKD-BGB yönünde 12 km uzunluğa sahipken en geniş yeri 4.5 km'dir. Sağ yanal doğrultu atımlı Gölpazarı-Taraklı Fayı'na bağlı olarak meydana gelen Gölpazarı çek-ayır havzası, kuzey ve güneyinden havza tabanından 700 m'yi aşan Aktaş ve Dokuz platolarınca çevrelenmektedir. Bu yükseltilerin önlerinde yer alan dağ önü faylarından KB ve GD tarafındakiler doğrultu atım, KD ve GB kenarındakiler ise daha çok normal fay karakteri göstermektedir. 1963 yılına kadar havzanın batı kesiminde bir göl bulunduğu bilinmekte ve taban seviyesinin bu kesime doğru kazandığı eğime, söz konusu fayların göreceli aktivitelerinin sebep olduğu görülmektedir. Kuvaterner'in ilk yarılarında kapalı bir çöküntü durumunda olan havzanın güneyinde daha sonra Akçay tarafından bir boğaz açılmış ve havza dış drenaja açık hale gelmiştir. Çalışma alanının bugüne kadar tanımlanmış Kuzey Anadolu Fay Zonu'na yakınlığı dikkate alındığında, kenarlarındaki fay sarplıkları taze, dış drenaja yakın bir jeolojik geçmişte açılmış ve tabanında kalın bir Kuvaterner istifi bulunduran Gölpazarı Havzası'nın evriminin anlaşılmasının, Kuzey Anadolu Fayı'nın bölgenin yapısal, morfolojik ve sismolojik özelliklerinin daha iyi anlaşılmasında etkili olacağı ve bölgede bu fay zonunun yeniden tanımlanmasında önem kazanacağı açıktır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Anadolu Fay Zonu, çek-ayır havza, aktif tektonik, morfotektonik, havza dolgusu

GEOLOGICAL EVOLUTION OF THE QUATERNARY GÖLPAZARI PULL-APART BASIN

Esra Önde¹, Gürol Seyitoğlu², Nizamettin Kazancı³

¹ Aksaray Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi,

Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 68100, Aksaray, Turkey

² Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü,

Tektonik Araştırma Grubu, 06100, Tandoğan, Ankara, Turkey

³ Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü,

06100, Tandoğan, Ankara, Turkey

(eonde@aksaray.edu.tr)

ABSTRACT

The Gölpazarı basin that situated on the North Anatolian Fault Zone in NW Turkey, is a pull-apart basin which is not well-advertised in literature in spite of its ideal geometric features. The basin floor is located at an altitude of 500 m with a size of 12 km in length and 4.5 km in width in ENE-WSW direction. The Gölpazarı pull-apart basin developed in related to the right lateral Gölpazarı-Taraklı fault, has surrounded by the Aktaş and Dokuz plateaus which are steeply rising over 700 m. While the mountain front faults along these plateaus represent strike-slip motion for the NW and SE margins, NE and SW edges are in normal-fault character. Due to the relative activities of these faults, the basin floor has tilted towards west and there was a shallow lake in the west of the depression until 1963. In the Early Quaternary, the Gölpazarı basin was a closed depression and then by the opening of a strait in the south of the basin by the Akçay stream, the basin has opened to external drainage. When attend to the close position of the study area to the defined North Anatolian Fault Zone, its thick Quaternary sequence, marginal fresh fault scarps and opening of the drainage network to external drainage in a near geological past would be meaningful to understand the structural, morphological and seismological features of the North Anatolian Fault Zone and give a way to redefinition of this fault zone in this region.

Keywords: *The North Anatolian Fault Zone, pull-apart basin, active tectonics, morphotectonics, basin fill*